

งานโภชนาการ ทัศนสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์

คชผล ไกรแสงศรี

ทัศนสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์

วิสัยทัศน์ (Vision) ทัศนสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ เป็นองค์กรชั้นนำในด้านการดูแลสุขภาพผู้ต้องขัง พันธกิจ (Mission) ผู้ต้องขังได้รับการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพและสอดคล้องกับนโยบายของกรมราชทัณฑ์

งานโภชนาการ ในบริบทเรือนจำจะเรียกว่า “สุทกรรม” เป็นหนึ่งในหน่วยงานของทัศนสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ 4 คน ข้าราชการ 2 คน ลูกจ้างประจำ 1 คนและลูกจ้างชั่วคราว 1 คน และผู้ประกอบอาหารทั้งหมดเป็นผู้ต้องขังที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกจากฝ่ายทัศนศึกษาทั้งหมด 9 คน เกณฑ์ที่ใช้คัดเลือกผู้ต้องขังที่ปฏิบัติงานในสุทกรรมนั้นได้แก่ 1.เป็นนักโทษเด็ดขาดชั้นกลางขึ้นไป 2.จำมาแล้ว 1 ใน 4 ของกำหนดโทษและเหลือจำต่อไปอีกไม่เกิน 3 ปี 6 เดือน 3. อายุ 18 ปีขึ้นไป 4. ไม่ใช่คู่คดี จากเกณฑ์ดังกล่าวพบว่า เกณฑ์ที่ใช้คัดเลือกนั้นไม่มีการคัดเลือกจากทักษะในการประกอบอาหาร และวุฒิการศึกษา อีกทั้งจากเกณฑ์กำหนดโทษที่ค่อนข้างต่ำทำให้พบปัญหาในการเปลี่ยนผู้ประกอบอาหารบ่อยครั้ง อายุงานในสุทกรรมอยู่ระหว่าง 6 เดือนถึง 2 ปี ดังนั้นการปฏิบัติงานในงานโภชนาการนั้นจะต้องเป็นระบบ เพื่อให้การทำงานที่ง่ายสำหรับการปรับเปลี่ยนผู้ปฏิบัติงาน

เนื่องจากเป็นทัศนสถานเรือนจำ จึงมีเวลาเปิด-ปิดผู้ต้องขัง งานโภชนาการจึงมีระบบการบริการอาหารแตกต่างจากโรงพยาบาลทั่วไป โดยแบ่งเป็น 3 มื้อ ได้แก่ มื้อเช้า เวลา 7.30 น. มื้อกลางวัน 10.30 น. และมื้อเย็น 14.30 น. การผลิตอาหารในงานโภชนาการของทัศนสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ ได้แก่ อาหารธรรมดา อาหารเฉพาะโรค อาหารอ่อน อาหารเหลว และอาหารทางสายให้อาหาร บริการอาหารให้กับผู้ป่วยทั้งหมดเฉลี่ย 400 คนต่อวัน แบ่งเป็นอาหารเฉพาะโรค 80 – 100 คน อาหารอ่อน 15 – 20 คน และอาหารให้ทางสาย จำนวน 8 – 13 คน ระบบการบริการอาหารมีทั้ง 2 ระบบ โดย อาหารธรรมดาจะเป็นการบริการแบบ Decentralized system ส่วนอาหารอ่อน อาหารเหลว อาหารเฉพาะโรคและอาหารทางสายให้อาหารจะเป็นการบริการแบบ Centralized system

การบริการอาหารเฉพาะโรคจะมีการคำนวณสัดส่วนของอาหารแต่ละรายการอาหารโดยเฉพาะ การวัดปริมาณโซเดียมในอาหาร มีการคำนวณปริมาณโซเดียมจากวัตถุดิบต่างๆ รวมถึงการปรุงด้วยน้ำซอสเฉพาะโรคที่ผ่านการคำนวณโซเดียมของทางโรงพยาบาลราชทัณฑ์และตรวจสอบโดยเครื่องมือวัดปริมาณโซเดียมในอาหาร มีการตรวจสอบความถูกต้องของถาดอาหารเฉพาะโรคโดยเจ้าหน้าที่ทุกถาดอาหารและมีการกำกับบัตรอาหาร (Slip diet) ของผู้ป่วยแต่ละคน ซึ่งในบัตรอาหารเพื่อความสะดวกต่อผู้ปฏิบัติงาน ในกรณีที่เป็นผู้สูงอายุ หรือชาวต่างชาติที่ไม่สามารถอ่านภาษาไทยออก ดังนั้นจึงมีการใช้สัญลักษณ์เป็นรูปภาพในการระบุข้อจำกัดของอาหาร และสีของปากกาเน้นข้อความในการระบุผู้ป่วย

อาหารทางสายให้อาหาร เลือกใช้เป็นอาหารทางการแพทย์ เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ต้องขังทั้งหมด การเลือกใช้อาหารทางการแพทย์จึงลดความเสี่ยงด้านการปนเปื้อนและลดความเสี่ยงในด้านการจัดเก็บอาหารในอุณหภูมิที่เหมาะสม อีกทั้งหากมีคำสั่งแพทย์ในด้านการปรับสูตรอาหารต่างๆ มีเวทย์

โปรตีนผง และมอลโตเด็คซ์ตรินในการปรับสูตร และมีการใช้ถั่วและสายใยอาหารในการให้อาหารแก่ผู้ป่วย

อาหารเหลว มีการบริการทั้งเหลวใส ใสแก่ น้ำหวาน ซุปใส(มอลโตเด็คซ์ตริน) และเหลวข้น ใสแก่ โอวัลติน นมพร่องมันเนย นมถั่วเหลือง และโจ๊กปั่น มีการปรับสูตรต่างๆในการเสริมอาหารให้ผู้ป่วย เช่น นมเพิ่มเวย์โปรตีน (ผสมโอวัลตินและเวย์โปรตีน) น้ำซุปใสดื่มแทนน้ำเปล่าเพื่อเพิ่มพลังงานให้กับผู้ป่วยที่รับประทานอาหารได้น้อย (มอลโตเด็คซ์ตรินผสมน้ำหวาน) เป็นต้น

การบริการอาหารของงานโภชนาการ ทัณฑ์สถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ ให้การบริการอาหารเทียบเท่าฝ่ายโภชนาการโรงพยาบาลต่างๆ แต่ภายใต้ข้อจำกัดของงบประมาณจากกรมราชทัณฑ์ที่จ่ายงบประมาณอาหารให้กับผู้ต้องขัง ในปีงบประมาณ 2561 ได้ 55 บาท/คน/วัน หักลบจากค่าเชื้อเพลิง (แก๊ส) ค่าข้าวสาร และผ่านการประมูล E-bidding เหลืองบประมาณสำหรับค่าอาหารดิบและเครื่องปรุง 35.26 บาท/คน/วัน ดังนั้นการบริการอาหารทุกอย่างอยู่ภายใต้งบประมาณเพียง 35.26 บาท สิ่งที่ผู้ต้องขังจะได้รับบริการด้านอาหาร ใสแก่ รายการอาหารเพียง 1 ชนิดต่อมื้ออาหารและมีผลไม้อย่างน้อย 1 ชนิดต่อวัน ผลไม้ได้แก่ แอปเปิ้ล ส้ม ฝรั่ง กัลย เป็นต้น และในบางวันจะมีนมหวานควบคู่กับผลไม้ ใสแก่ ลอดช่อง รวมมิตร สาकुเปียกข้าวโพด เจาก๊วย เป็นต้น โดยมีเช้าจะเป็นข้าวต้มเครื่อง/ข้าวต้ม+กับข้าว มื้อกลางวันและมื้อเย็น เป็นข้าวสวย ในบางมื้อจะเป็นก๋วยเตี๋ยว โดยข้าวจะมีการหุงเป็นถ้วยเนื่องจากง่ายต่อการกำหนดปริมาณในการหุงต่อจำนวนผู้ต้องขัง และการแบ่งข้าวให้ผู้ต้องขังในแต่ละหอผู้ป่วย และที่สำคัญสามารถประยุกต์ใช้ในด้านโภชนบำบัด เช่น การกำหนดปริมาณข้าว-แป้งสำหรับผู้ป่วยที่ต้องจำกัด หรือสะดวกในการ calories count

ด้านการให้โภชนบำบัด มีการเยี่ยมประเมินภาวะโภชนาการผู้ป่วย โดยใช้แบบคัดกรองภาวะโภชนาการ โดยสมาคมผู้ให้อาหารทางหลอดเลือดดำและทางเดินอาหารแห่งประเทศไทย และแบบประเมินภาวะโภชนาการ Nutrition alert form (NAF) ในการให้โภชนบำบัด เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการรักษาของแพทย์ และทำงานร่วมกับสหสาขาวิชาชีพในการดูแลผู้ต้องขังให้มีภาวะโภชนาการที่ดีขึ้นและสามารถฟื้นโทษกลับคืนสู่สังคมอย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป